Ο μητροπολίτης Τσερκάσι και Κάνεφ Θεοδόσιος: Ορισμένες κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες προτείνουν κατάλληλο τόπο για τη διεξαγωγή μιας αυθεντικής Πανορθοδόξου Συνόδου

Η σερβική διαδικτυακή πύλη «Ζιζν Τσέρκβι» («Η ζωή της Εκκλησίας») δημοσίευσε συνέντευξη με τον μητροπολίτη Τσερκάσι και Κάνεφ Θεοδόσιο. Η μεταφρασμένη συνομιλία αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα Patriarchia.ru.

– Η Εκκλησία της Σερβίας τον 20ό αι. ανέδειξε δύο μέγιστους πνευματικούς διδασκάλους και μάρτυρες της Ορθοδοξίας, τον Άγιο Νικόλαο Βελιμίροβιτς και τον Όσιο Ιουστίνο Πόποβιτς, οι οποίοι έγραψαν πολλά περί της πνευματικής κρίσεως της Ευρώπης, της εκκοσμικεύσεως και των επερχομένων δεινών της Ορθοδοξίας. Βλέπετε άραγες στα τεκταινόμενα στην Ουκρανία και ιδίως στις διώξεις που υφίσταται η Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία, την πραγματοποίηση μερικών εκ των πνευματικών τους

προειδοποιήσεων; Και μήπως η αποχριστιανισμένη μορφή της σύγχρονης Ευρώπης διαφαίνεται πίσω από την υποκριτική αντιμετώπιση της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας;

– Οι ορθόδοξοι χριστιανοί της Ουκρανίας τρέφουν μεγίστη ευλάβεια έναντι του Αγίου Νικολάου Σερβίας, του οποίου την 70ή επέτειο της κοιμήσεώς του τιμήσαμε στις 18 Μαρτίου. Το ίδιο και έναντι του Οσίου Ιουστίνου Πόποβιτς, του Αγίου Σάββα Σερβίας και άλλων Αγίων της Σερβίας και της πνευματικής παρακαταθήκης αυτών.

Ομιλώντας για τις πνευματικές αιτίες των τεκταινομένων στην Ουκρανία, οιοσδήποτε απροκατάληπτος άνθρωπος διαβλέπει τις ολοφάνερους αναλογίες με τις σκέψεις των Αγίων, τους οποίους προαναφέρατε. Στις αρχές του 20ού αι., σε περιστάσεις που θυμίζουν τις σημερινές, ο Άγιος Νικόλαος Βελιμίροβιτς έστρεψε την προσοχή του στην πνευματική αιτία της παγκοσμίου κρίσεως, δηλαδή στη λήθη των ανθρώπων για τον Θεό και την αποστασία από Αυτόν. Φρονώ ότι ο Άγιος είχε και από πνευματικής απόψεως συνεχίζει να έχει δίκιο και έναντι της δικής μας, της ουκρανικής κοινωνίας...

Ενώ εκείνοι εκ των συγχρόνων μας, για τους οποίους τα λεγόμενα των ορθοδόξων Αγίων δεν έχουν κάποιο κύρος, μπορούν να ανατρέξουν για παρόμοια συμπεράσματα, σε άλλες ας πούμε αυθεντίες: τον Νίτσε, τον Χάιντεγκερ και άλλους φιλοσόφους, οι οποίοι από τις θέσεις τους είπαν στην ουσία το ίδιο. Μίλησαν σχετικά με την Ευρώπη για τις καταστροφικές επιπτώσεις της εξαφανίσεως του Θεού από την ατομική και τη συλλογική συνείδηση, για την κρίση του ανθρωπισμού συνεπεία της αποϊεροποιήσεως, για τις προοπτικές της εξαφανίσεως της ανθρωπιάς. Να υπενθυμίσω ότι ο κατανοητός και διαθέτων για πολλούς κύρος στη σύγχρονη Ευρώπη Ιωάννης Παύλος Β΄, επίσης έκανε πολλές σκέψεις σχετικά με το ότι πάνω στα ερείπια του κομμουνισμού η Δύση εγείρει έναν «πολιτισμό θανάτου». Όλα αυτά τώρα πραγματοποιούνται μπροστά μας και όχι μόνον στην Ευρώπη.

Άλλο όμως είναι να διαλογίζεται κανείς και να διακηρύττει τις ανθρωπιστικές αρχές, και άλλο να ζει ηθικά, ακολουθώντας τις θείες εντολές, να μετανοεί για τις αμαρτίες και να διορθώνεται, να προοδεύει πνευματικά. Είναι απολύτως φανερό ότι χωρίς τις ηθικές αξίες στη ζωή της κοινωνίας η ελευθερία σταδιακά καταντά στο αντίθετό της, δηλαδή σε δουλεία. Και τώρα το παρατηρούμε απανταχού. Λόγος γίνεται περί της επιλογής μεταξύ της ηθικότητας και της διαστροφής, και τούτο σημαίνει μεταξύ της πραγματικής ελευθερίας εν Θεώ και της δουλείας, και σε τελική ανάλυση μεταξύ της ζωής και του θανάτου. Αλλά προς μεγάλη λύπη σήμερα αυτά δεν τα καταλαβαίνει σχεδόν κανείς. Οι άνθρωποι και οι κοινωνίες, που «διέγραψαν» τον Θεό από τη ζωή τους, προχωρούν σε πράξεις, για τις οποίες, κατά τον Απόστολο Παύλο, είναι αισχρό και να μιλήσουμε. Οι λαοί και οι χώρες οι οποίες τα διέπραξαν αυτά είναι καταδικασμένοι σε αυτοκαταστροφή.

Ο Όσιος Ιουστίνος Πόποβιτς έλεγε ότι η αμαρτία είναι μια δύναμη που δηλητηριάζει τη ψυχή και μετατρέπει τη ζωή σε «μικρά κόλαση», η οποία μελλοντικά μετεξελίσσεται σε αιώνια κόλαση.

Ακριβώς στον πολλαπλασιασμό της αμαρτίας έβλεπε ο Σέρβος Άγιος την αιτία των πολέμων και των ασθενειών, που αντιμετωπίζεται μόνον από τη θεανθρώπινη δύναμη του Χριστού.

Καθένας από εμάς, που ζούμε επί της γης, είναι αποδέκτης του ερωτήματος του Ιησού Χριστού: «Πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;» (Λκ. 18,8). Και παρά ταύτα θέλουμε να πιστεύουμε ότι εκατοντάδες χιλιάδες χριστιανοί στην Ουκρανία προς το παρόν απαντούν θετικά σε αυτό το ερώτημα, με υπομονή και γενναιότητα.

– Αντιμετωπίσατε βίαιες επιθέσεις, δικαστικές αγωγές και εκστρατεία δυσφήμισης στα ΜΜΕ. Ποιο ήταν από πνευματικής απόψεως το πλέον δύσκολο για εσάς, ως επίσκοπο, αυτή την περίοδο;

– Σας ευχαριστώ για την ερώτηση... Πιστεύω ότι δεν έχουμε ακόμη περάσει αυτή την περίοδο της ζωής. Συνεχίζονται στην Ουκρανία οι διώξεις κατά της Ορθοδόξου Εκκλησίας: με επιδρομικές επιθέσεις μας αρπάζουν ιερούς ναούς και μονές, έχει διαμορφωθεί ένα νομικό πεδίο για την πλήρη απαγόρευση της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας με επινοημένα προσχήματα, ξυλοκοπούνται οι πιστοί. Σε αυτή τη δυσφήμιση της θρησκείας εμπλέκονται διάφοροι δημόσιοι θεσμοί, τόσο κρατικοί, όσο και κοινωνικοί, ενώ η «ενημερωτική» συνοδεία των διώξεων εξασφαλίζεται από πολυάριθμα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το Σύνταγμα, όπως λένε τώρα στην Ουκρανία, έχει τεθεί «σε παύση». Όσοι προσπαθούν να αμυνθούν και να υπερασπιστούν άλλους με νόμιμα μέσα, ακόμη και απλώς να μιλήσουν για τα υφιστάμενα προβλήματα, υφίστανται διώξεις και εναντίον τους κατασκευάζονται ποινικές υποθέσεις.

Σε βάρος μου προσωπικά γνωρίζουμε ότι μέχρι σήμερα έχουν ασκηθεί πέντε ποινικές διώξεις, ίσως και να υπάρχουν και κάποιες ακόμη, τις οποίες αγνοώ. Η Υπηρεσία Ασφάλειας της Ουκρανίας (SBU) διεξήγαγε τέσσερις έρευνες στην οικία μου, κατά τις οποίες κατασχέθηκε το Καταστατικό της Εκκλησιαστικής Επαρχίας Τσερκάσι. Σε κάθε έρευνα κατήσχαν όλα τα κινητά τηλέφωνα και τους υπολογιστές, ωστόσο δεν βρήκαν εκεί τίποτε παράνομο. Σύμφωνα με δικαστική απόφαση επί μακρόν παρακολουθούσαν τις τηλεφωνικές μου συνομιλίες και υπήρχε οπτική παρακολούθηση, αλλά τίποτε παράνομο δεν κατάφεραν να καταγράψουν. Παρ' όλ' αυτά, αυτή τη στιγμή διεξάγονται σε βάρος μου τρεις δικαστικές διαδικασίες λόγω των δημοσίων συνεντεύξεων και κηρυγμάτων μου, ξεκινώντας ακόμη από την προπολεμική περίοδο. Μια δικαστική δίωξη ολοκληρώθηκε πρόσφατα με καταδικαστική ετυμηγορία ενοχής μου.

Έλαβα καταδικαστική απόφαση για κήρυγμα με λόγια υποστήριξης και παρηγοριάς των μοναζουσών, οι οποίες τον Νοέμβριο 2023 κατά την αιματηρή κατάληψη της ιεράς γυναικείας μονής του Γενεθλίου της Θεοτόκου στο Τσερκάσι πετάχθηκαν έξω στην παγωνιά από ένστολες εγκληματίες. Και τούτο δεν αποτελεί υπερβολή. Το κήρυγμα είχε ως αποδέκτες τους ξυλοκοπημένους ιερείς και τους πιστούς. Αυτό το κήρυγμα είναι ελεύθερα προσβάσιμο στο Διαδύκτιο, όπως και οι σκηνές του αιματηρού ξυλοδαρμού των κληρικών και των λαϊκών μας από ένστολες εξτρεμιστές καθ' εκείνη την αρπαγή. Τη δικαστική αγωγή εναντίον μου κατέθεσε τότε ο

εκτίων ποινή αργίας από ιερωσύνης πρώην ιερέας της επαρχίας μας, του οποίου ο υιός συμμετείχε στην επίθεση εκείνη, ενώ ο ίδιος ο ιερέας μεταπήδησε στην «Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας». Σε αυτόν τελικά οι άρπαγες παρέδωσαν τα κλειδιά από τη λεηλατηθείσα από τους ίδιους ιερά μονή, προκειμένου να κάνει εκεί «κουμάντο». Και εκείνος ο ευνοηθείς από την αρπαγή της μονής με μήνυσε, ώστε να με εξαναγκάσει να σιωπήσω και να μη τολμούν και οι λοιποί να αποκαλύπτουν άλλη φορά τις πράξεις του σκότους, που διαπράττονται αυτή τη στιγμή σε βάρος της Εκκλησίας μας. Η εισαγγελία απαίτησε για μένα διετή φυλάκιση και τώρα θα επιμένει σε αυτή την ποινή κατά την έφεση, την οποία αναμένουμε κατά το αμέσως προσεχές διάστημα.

Αντιλαμβάνομαι ότι για πολλούς στην Ουκρανία θα ήταν πιο βολικό να σιωπούν οι αρχιερείς και κληρικοί της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας για τις διώξεις, που εξελίσσονται εναντίον της Εκκλησίας. Μα, είναι δυνατό να παραμένει αδιάφορος ο επίσκοπος όταν προσβάλλεται το αίσθημα της πίστεως και εξευτελίζονται οι χριστιανοί;... Η θέση αρχής μου είναι να μην συγκαλύπτουμε το κακό.

Σχετικά με τις καταδικαστικές αποφάσεις με πολιτικά κίνητρα, οι οποίες έχουν πλέον γίνει «της μόδας» στη χώρα μας, συμπεριλαμβανομένης και της δικής μου καταδίκης, βεβαίως και θα επιδιώξουμε την προσβολή της και θα εξασφαλίσουμε νόμιμη απόφαση όχι μόνον στο επίπεδο του Εφετείου, αλλά εάν χρειασθεί, θα καταφύγουμε και στο Αναιρετικό Δικαστήριο και στο Ανώτατο Δικαστήριο της Ουκρανίας και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ). Πρόσφατα δημοσιεύθηκαν τα στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία η Ουκρανία χάνει το 98 % των υποθέσεων στο ΕΔΑΔ. Μήπως αυτό δεν μας λέει κάτι;

Μπορούμε ανθρωπίνως να αντιληφθούμε φυσικά τη λογική ορισμένων Ουκρανών δικαστών, οι οποίοι λαμβάνουν σήμερα άδικες, ακόμη και εγκληματικές αποφάσεις για «πολιτικές» υποθέσεις. Εδώ φταίει και ο φόβος για τον εαυτό τους, για τις οικογένειές τους, για τη σταδιοδρομία τους, ενίοτε απλώς και η πολιτική προκατάληψη. Όμως δεν μπορούμε να δικαιολογήσουμε αυτού του είδους τις αποφάσεις, όπως δεν δικαιολογούνται και οι συγκεκριμένοι δικαστές, οι οποίοι εκδίδουν τέτοιες αποφάσεις. Είμαι πεπεισμένος ότι με την πάροδο του χρόνου αυτές θα αποτιμηθούν δικαίως.

Με ρωτήσατε για το τι είναι κατά τη γνώμη μου αυτή την περίοδο το βαρύτερο από πνευματικής απόψεως και απαντώ: είναι η προδοσία. Είναι μάλλον το πιο βαρύ, που καλούμαστε σήμερα να αντιμετωπίζουμε μονίμως, μάλιστα σε διαφόρους τομείς και σε διάφορα επίπεδα της ζωής της κοινωνίας και της Εκκλησίας. Η προδοσία των παλαιότερων αρχών, η προδοσία της οικείας ιστορίας και τελικά η προδοτική άρνηση του ορθού λόγου. Ο πόλεμος και οι διώξεις σε βάρος της Εκκλησίας απογύμνωσαν τα εντός των ανθρώπων, λες και τους αφαίρεσαν το προσωπείο της ευπρέπειας και τους γύρισαν ανάποδα. Σε πολλούς κατέστη ολοφάνερη η εσωτερική ευγένεια, είτε η έλλειψή της. Η αντιμετώπιση τούτων γίνεται κάποτε πολύ επώδυνη.

Ο Θεός όμως είπε: «Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν

ρῆμα καθ᾽ ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5,11-12). Τα λεγόμενα του Χριστού ενδυναμώνουν και παρηγορούν τους πιστούς την εποχή των διωγμών κατά της Εκκλησίας.

– Στην εκκλησιαστική Σας επαρχία, προς μεγάλη λύπη, καταγράφηκαν αρκετά περιστατικά αρπαγής ιερών ναών και καταπατήσεως των δικαιωμάτων των πιστών. Πείτε μας παρακαλώ, πώς οι απλοί άνθρωποι περνούν αυτή την περίοδο. Τι βοηθά τις κοινότητες να μην διαλυθούν και τους ενορίτες να διατηρήσουν την πίστη αφού τους ξυλοκόπησαν, τους προκάλεσαν αναπηρίες, τους εκδίωξαν από τους ναούς; Υπάρχουν μήπως κάποιες συγκεκριμένες ιστορίες, που τονίζουν τον αγώνα των αδελφών μας υπέρ της ορθοδόξου πίστεως;

– Η απώλεια των ναών είναι ένα προσωρινό φαινόμενο. Τούτο έχει συμβεί πολλές φορές στην ιστορία της Εκκλησίας. Η λειτουργική ζωή είναι εκείνη, η οποία μας ενώνει εμάς τους χριστιανούς. Οι κοινότητες, που εκδιώχθηκαν από τους ναούς τους, όπως και παλαιότερα, εξακολουθούν και τώρα να συμμετέχουν στη Θεία Ευχαριστία και στα άλλα Μυστήρια. Κανείς δεν χάθηκε από όσους ζουν με τον Κύριο Ιησού Χριστό και το Άγιο Ποτήριό Του. Οι κοινότητές μας κατά κανόνα αναζητούν εκ των προτέρων προσωρινούς χώρους για να λειτουργηθούν και μετά από μια βίαιη αρπαγή του ναού τους μετακομίζουν στον προετοιμασμένο χώρο για την τέλεση ιερών ακολουθιών και τον εκκλησιασμό. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτά είναι συνήθως ιδιωτικές κατοικίες σε χωριά που έχουν μετατραπεί σε εκκλησίες ή διαμερίσματα, σοφίτες και υπόγεια πολυώροφων κτιρίων σε πόλεις. Τέτοια παραδείγματα μπορείτε να βρείτε πολλά σε ανοικτές πηγές και όχι μόνον στην επαρχία Τσερκάσι, αλλά και σε άλλες επαρχίες. Αν και όσο περνά ο χρόνος, όλο και λιγότερο προσπαθούμε να προβάλλουμε αυτούς τους χώρους, επειδή ολοένα και επιδεινώνονται οι διώξεις κατά της Εκκλησίας, και υπάρχουν δυτικές περιοχές, λ.χ. η περιφέρεια του Λβοφ, όπου ακόμη και σε κρησφύγετα καθίσταται επικίνδυνη η συγκέντρωση για προσευχή. Το κύμα των απηνών διώξεων σταδιακά μετακυλάται από τη Δυτική Ουκρανία στην Ανατολική, ενώ ακόμη και οι μυστικές συγκεντρώσεις των πιστών της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας καθίστανται βαθμιαίως στόχος για τους εξτρεμιστές.

Οι εξτρεμιστές κατά κανόνα καλύπτονται από τις τοπικές Αρχές, ενίοτε μάλιστα με το πιο παράνομο τρόπο. Έχουμε το παράδειγμα του αρπαχθέντος ιερού καθεδρικού ναού μας του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Τσερκάσι, του μεγαλύτερου ορθοδόξου ιερού ναού στην Ουκρανία. Στην αιματηρή κατάληψη ενεπλάκησαν δυνάμεις της τάξεως από διάφορες υπηρεσίες και η επιχείρηση ήταν σχεδιασμένη εκ των προτέρων. Επιπλέον κατά τον ξυλοδαρμό των ορθοδόξων καταγράφηκαν δημοτικοί σύμβουλοι και ο πρώτος, ο οποίος εμφανίσθηκε εκεί μετά την εκδίωξη των πιστών έξω από την περίβολο του ναού, ήταν ο δήμαρχος της πόλεως Ανατόλιος Μπονταρένκο με τη συνοδεία του. Το πιο σοκαριστικό σ᾽ αυτή την κατάσταση δεν είναι μόνο ότι ο κατειλημμένος ιερός καθεδρικός ναός παραμένει νομικά ιδιοκτησία της εκκλησιαστικής επαρχίας μας, ενώ και η εισαγγελία και τα δικαστήρια λες και «αγρόν ηγόρασαν» σε αυτήν την υπόθεση. Το παράδοξο της καταστάσεως συνίσταται στο ότι οι εκπρόσωποι της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, οι οποίοι έχουν καταλάβει την ιδιοκτησία μας εδώ και ενάμιση χρόνο δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν πληρωμές για τη χρήση ενός ξένου ιερού καθεδρικού ναού, και με δικαστικά μέσα προσπαθούν να εξαναγκάσουν εμάς, τους ξυλοκοπηθέντες και εκδιωχθέντες ιδιοκτήτες, να καταβάλλουμε τα κοινόχρηστά τους! Αυτή είναι η κατάσταση της παραφροσύνης που ζούμε

σήμερα.

Όμως η *δύναμις του Θεού ἀσθενείᾳ τελειοῦται*. Και πολλοί εκ των πιστών μας δικαίως αντιμετωπίζουν αυτό τον χρόνο των διώξεων ως χρόνο μιας ιδιαίτερης ευλογίας του Θεού για την αδύναμη πνευματική μας ζωή. Οι κοινές δυσκολίες καθιστούν τους ενορίτες και τους ιερείς μας μόνον ισχυρότερους, την προσευχή τους θερμότερη και τον πόθο τους να κοινωνούν τακτικότερα των Αχράντων του Χριστού Μυστηρίων απολύτως ανυπέρβλητο.

– Λέτε ότι αυξάνεται ο βαθμός της πίεσης στην Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία. Εφαρμόζονται μάλιστα ολοένα και πιο λεπτεπίλεπτες και ιησουιτικές μέθοδοι. Μια εξ αυτών είναι η βίαιη επιστράτευση των ιερέων. Κατά πόσον σοβαρό είναι αυτό το πρόβλημα; Αφορά ολόκληρη την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία ή κάποιες μεμονωμένες μόνον εκκλησιαστικές επαρχίες; Και πώς οφείλουμε τώρα να αντιδράσουμε σε αυτή την πρόκληση;

– Η διά της βίας επιστράτευση δεν αποτελεί πρόβλημα μόνον για τους πιστούς. Πολλοί εκ των Ουκρανών πολιτών για διάφορους λόγους δεν θέλουν είτε αδυνατούν να υπηρετούν στον στρατό. Παρά ταύτα πολλοί υφίστανται την εξαναγκαστική επιστράτευση. Όσον αφορά τους ιερείς μας τούτο αποτελεί αφενός μια υπόθεση στο πλαίσιο μιας γενικής τάσεως, ενώ αφετέρου εμείς υφιστάμεθα διάκριση συγκριτικά με εκπροσώπους άλλων ομολογιών.

Σήμερα με βεβαιότητα μπορούμε να μιλάμε για προμελετημένη προσπάθεια της διά της επιστρατεύσεως φυσικής εξοντώσεως των ιερέων της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Στην Ουκρανία προσφάτως υιοθετήθηκε ειδική νομοθεσία που εισάγει διακρίσεις και απαγορεύει στους κληρικούς της Εκκλησίας μας να εξαιρούνται από την επιστράτευση, σε αντίθεση με άλλες ουκρανικές ομολογίες, οι εκπρόσωποι των οποίων δικαιούνται πλήρους απαλλαγής από τη στράτευση. Κατά την άποψή μου τούτο έγινε με προφανή σκοπό «να αποκεφαλισθούν» οι εκκλησιαστικές κοινότητες της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας σε ολόκληρη την επικράτεια και να στερηθούν οι πιστοί τους ποιμένες τους. Οι κληρικοί μας σήμερα συλλαμβάνονται βιαίως στους δρόμους και αποστέλλονται στο μέτωπο. Έχουν καταγραφεί δεκάδες τέτοια περιστατικά, ο αριθμός των οποίων μέρα με την ημέρα αυξάνεται. Ορισμένοι ιερείς σκοτώνονται σύντομα στο μέτωπο, διότι σύμφωνα με τους εκκλησιαστικούς κανόνες δεν δικαιούνται ούτε καν να πιάσουν όπλο στα χέρια τους.

Μόλις προ ολίγων ημερών μίλησα στην 61η Σύνοδο του Συμβουλίου του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Γενεύη μέσω τηλεδιάσκεψης (επειδή τα ουκρανικά δικαστήρια δεν μου επιτρέπουν την έξοδο από τη χώρα, ώστε να συμμετάσχω στις συνεδριάσεις της Συνόδου διά ζώσης). Προέβην σε δήλωση ότι οι ορθόδοξοι ιερείς στη χώρα μας συλλαμβάνονται και εξαναγκάζονται να παρατάσσονται με το όπλο στα χέρια, ενώ είναι πολύ καλά γνωστό, ότι αυτό απαγορεύεται από τους ιερούς κανόνες. Παραλλήλως, στους κληρικούς της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά την διά βίας επιστράτευσή τους απαγορεύεται κατηγορηματικά να γίνονται στρατιωτικοί ιερείς και

να ασκούν ποιμαντικό έργο στους πιστούς των ενόπλων δυνάμεων της Ουκρανίας. Τούτο συνιστά σοβαρό πρόβλημα διάκρισης για θρησκευτικούς λόγους, το οποίο όχι σπάνια οδηγεί σε θάνατο κληρικών.

– Παρ' όλ' αυτά η Ουκρανία αυτοανακηρύσσεται σήμερα ως δημοκρατικό κράτος δικαίου. Τι ακριβώς κάνει ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος έχει την αρμοδιότητα να επιτηρεί την εφαρμογή των δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων και των τέκνων της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας;

– Είναι ένα πολύ καλό ερώτημα. Θα απαντήσω με τον εξής τρόπο. Ως ιεράρχης της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας και κατ' ανάγκη υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχω κατ' επανάληψιν μιλήσει στην αίθουσα των συνεδριάσεων του ΟΗΕ στη Γενεύη σε ποικίλες ακροάσεις με θέμα τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των τέκνων της Εκκλησίας μας στη χώρα μας. Και ήδη αρκετές φορές οι παρεμβάσεις μας με τον Συνήγορο του Πολίτη της Ουκρανίας Δημήτριο Λουμπινέτς παρουσιάσθηκαν χρονικά σχεδόν ταυτοχρόνως, με διαφορά μερικών λεπτών. Γνωρίζει κάλλιστα ποιος είμαι εγώ και ποια πράγματα αναγκάζομαι να εκθέσω στους εντολοδόχους και διπλωμάτες στον ΟΗΕ. Και με όλα αυτά ούτε μια φορά ο ίδιος δεν ενδιαφέρθηκε για το θέμα των παρεμβάσεών μου, οι οποίες αφορούν στην άμεση αρμοδιότητά του στην Ουκρανία. Αντιθέτως, πολύ περισσότερο, ο Ουκρανός Συνήγορος του Πολίτη, παραβιάζοντας τον νόμο, αγνόησε εντελώς ακόμη και το επίσημο μήνυμά μου προς αυτόν προσωπικά εκ μέρους της Εκκλησιαστικής Επαρχίας Τσερκάσι σχετικά με τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των πιστών της περιοχής Τσερκάσι και για την βίαιη αρπαγή του ιερού καθεδρικού ναού στην πόλη μας, όταν ένοπλοι πυροβολούσαν προς τους ενορίτες μας κι εγώ ο ίδιος χτυπήθηκα με ρόπαλο στο κεφάλι μου. Αυτό το μήνυμα συντάχθηκε από τους νομικούς μας βάσει όλων των απαιτουμένων κανόνων και συμπεριέλαβε καταγεγραμμένες πληροφορίες για τις διώξεις κατά της Εκκλησίας στην περιοχή μας και στην εκκλησιαστική μου επαρχία. Ειρήσθω εν παρόδω ότι αυτές τις πληροφορίες μας τις ζήτησε η αποστολή παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ στην Ουκρανία. Η αξιοπιστία τους επαληθεύθηκε με αποτέλεσμα να τεθούν ως βάση αρκετών εκθέσεων του ΟΗΕ για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ουκρανία. Ο Ουκρανός όμως Συνήγορος του Πολίτη απλώς τα αγνόησε όλα αυτά. Φρονώ ότι τούτο χαρακτηρίζει ανάγλυφα τη σημερινή κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ουκρανία.

– Πρόσφατα στη συνεδρία της Ιεράς Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Πολωνίας ειπώθηκε ότι η ουκρανική εκκλησιαστική διαφορά πρέπει να λυθεί πανορθοδόξως. Κατά τη γνώμη Σας είναι ρεαλιστικό να συγκληθεί τώρα μια Πανορθόδοξη Σύνοδος ή μια Διάσκεψη; Λ.χ. με πρόσχημα την ανάγκη της προστασίας της Ορθοδοξίας στη Μέση Ανατολή και να εξετασθεί στο πλαίσιο μιας τέτοιας συνελεύσεως το ουκρανικό ζήτημα;

– Η τύχη της Εκκλησίας ευρίσκεται στα χέρια του Θεού. Ναι, μεν θεωρητικά η Πανορθόδοξη Σύνοδος θα μπορούσε να συνδράμει στην εδραίωση της ορθοδόξου ενότητας στο πνεύμα και την αλήθεια, στην κοινωνία των Αγίων Μυστηρίων, στην αναγνώριση των κοινών ιεροκανονικών θεμελίων και την αμοιβαία εν Χριστώ αγάπη. Όμως, εκ πρακτικής απόψεως το ζήτημα της συγκλήσεως της Πανορθοδόξου Συνόδου παραμένει ανοικτό για μια σειρά αντικειμενικούς λόγους,

εκ των οποίων ο κεντρικός εξ αυτών κατά τη βαθιά μου πεποίθηση είναι ο εξής. Εκείνο το σχήμα της Πανορθοδόξου Συνόδου, το οποίο προτάθηκε και συζητήθηκε μέσα στις πανορθόδοξες διασκέψεις του 20ού αι. και τώρα επιβάλλεται στην οικουμενική Ορθοδοξία από το Φανάρι και μια σειρά εξαρτώμενων από αυτό Εκκλησιών, επ' ουδενί δεν μπορεί να θεωρείται Σύνοδος με την αγιοπατερική έννοια της λέξης. Τούτο σημαίνει ότι είναι και απολύτως αδύνατο να αποδίδουμε σε μια τέτοια συνέλευση την αρμοδιότητα της Συνόδου. Τι ακριβώς μας προτείνουν; Αντί της καθολικής συμμετοχής σε μια Πανορθόδοξη Σύνοδο όλων των ορθοδόξων επισκόπων του κόσμου, όπως είχε καθιερωθεί από την αποστολική εποχή και επικυρωθεί από τους Πατέρες της Εκκλησίας, μας προτείνουν τη συμμετοχή στη συνάθροιση ισομελών αντιπροσωπειών από κάθε τοπική Εκκλησία με ισότιμο δικαίωμα ψήφου, είτε πρόκειται περί αντιπροσωπείας μιας Εκκλησίας με πέντε επισκόπους, είτε περί αντιπροσωπείας μιας Εκκλησίας με πεντακόσιους επισκόπους.

Δηλαδή, δεν ψηφίζουν όλοι ο ορθόδοξοι αρχιερείς από όλο τον κόσμο βάσει της συνειδήσεως του καθενός. Όχι. Ψηφίζουν αντιπροσωπείες με ισότιμες αποφασιστικές αρμοδιότητες. Μία αντιπροσωπεία ίσον μια ψήφος. Οι πεντακόσιοι επίσκοποι ίσον μια ψήφος, και οι πέντε επίσκοποι ίσον μια ψήφος. Η επιρροή τους στη λήψη της πανορθοδόξου αποφάσεως θα είναι ισότιμη.

Δηλαδή, μας προτείνεται μια χειραγωγική αντικατάσταση της συνοδικής συνειδήσεως της Εκκλησίας με το πρόσχημα ενός «βολικού» κανονισμού. Και τούτο υπό συνθήκες, που ολόκληρη σειρά ζητημάτων πανεκκλησιαστικής εμβέλειας είναι άκρως αμφιλεγόμενου και τεταμένου χαρακτήρα και απαιτούν μια πράγματι πανορθόδοξη απόφαση και όχι συνεννοήσεις των διαδρόμων. Θα μπορέσουν άραγε αποφάσεις τέτοιου είδους συνελεύσεως αντιπροσωπειών και πολύ περισσότερο με απουσία συναίνεσης να επισφραγισθούν με τη φόρμουλα «Ἔδοξεν γὰρ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ καὶ ἡμῖν»; Βεβαίως και όχι. Μας προτείνεται μια ξεκάθαρη χειραγώγηση, στην οποία επιμένουν από θέση αρχής συγκεκριμένες δυνάμεις στην οικουμενική Ορθοδοξία. Κι εμείς αντιλαμβανόμαστε γιατί επιμένουν. Όταν ομιλούν για τεχνική αδυναμία διεξαγωγής μιας ολοκληρωμένης Συνόδου, τούτο δεν είναι αληθές. Υπάρχουν αρκετές κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες, οι οποίες μπορούν πλήρως (και προσφέρονται) να παραχωρήσουν τον κατάλληλο χώρο προς διεξαγωγή μιας αυθεντικής Πανορθοδόξου Συνόδου. Και όμως δεν θέλουν να τους εισακούσουν, επομένως είναι μη ρεαλιστικό μου φαίνεται να μιλάμε για προοπτικές συγκλήσεως στο προσεχές μέλλον μιας Πανορθοδόξου Συνόδου.

– Η ίδια η κατάσταση στην Ουκρανία είναι μια κρίση, που γεννήθηκε γύρω από τη μάχη του Πατριαρχείου Μόσχας και του Φαναρίου για τη δικαιοδοσία; Ή μήπως όλα αυτά έχουν βαθύτερες ρίζες και αφορούν στον τομέα της δογματικής; Είναι σοβαρά ερωτήματα διότι από τις σωστές απαντήσεις εξαρτάται μια πραγματική και όχι η διακηρυκτική διευθέτηση των υφιστάμενων διαφωνιών.

– Βεβαίως και έχει ρίζες και είναι μάλιστα πολύ πιο θεμελιώδεις από ό,τι μπορεί να φανεί σε έναν εξωτερικό και όχι πολύ εκκλησιαστικό παρατηρητή.

Εξ απόψεως κανονικού δικαίου η κατάσταση είναι τέτοια, ώστε τώρα στην Ουκρανία υπάρχει μόνον μια και μοναδική Ορθόδοξη Εκκλησία που έχει σήμερα την ονομασία Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία. Είναι ιστορική Εκκλησία στα εδάφη, τα οποία εντάσσονται στη σύγχρονη Ουκρανία και υφίσταται εδώ ήδη περισσότερο από μια χιλιετία. Η καθ' ημάς Εκκλησία είναι χωρίς διακοπή η κληρονόμος της Ιεράς Μητροπόλεως Κιέβου της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας από την εποχή της Βαπτίσεως των Ρως το έτος 988 από τον Άγιο Πρίγκιπα Βλαδίμηρο. Αργότερα, την περίοδο της προσωρινής διχοτομήσεως της Ρωσικής Εκκλησίας επί δύο αιώνες επονωμάζεται Ιερά Μητρόπολη Δυτικής Ρωσίας, τον 20ό αι. Εξαρχία Ουκρανίας της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, ενώ από τις 27 Οκτωβρίου 1990 μέχρι σήμερα ονομάζεται Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία και απολαμβάνει το καθεστώς μιας αυτοδιοικήτου Εκκλησίας με δικαιώματα ευρύτερης αυτονομίας, σύμφωνα με το Γράμμα του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Αλεξίου Β΄.

Η αποστολική διαδοχή της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας αναγνωρίζεται από όλες τις κατά τόπους Εκκλησίες του κόσμου, και κανείς δεν αμφισβητεί το κανονικό καθεστώς της ιεραρχίας της, την παρουσία της χάριτος και το ενεργό των Μυστηρίων που τελεί. Τουναντίον, το κύρος των χειροτονιών στη λεγόμενη «Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας» προκαλεί, ας το πούμε ήπια, μια σειρά τεκμηριωμένων αμφισβητήσεων. Και τούτο μάλιστα αποτελεί την πέτρα του σκανδάλου για τη διευθέτηση του εκκλησιαστικού σχίσματος στην Ουκρανία. Πολύ περισσότερο, αυτό το ζήτημα προκάλεσε διχασμό σε θέσεις αρχής στις γνώμες των ιεραρχών των άλλων κατά τόπους Εκκλησιών, καθώς και μεταξύ ολόκληρων τοπικών Εκκλησιών. Χωρίς υπερβολή μπορούμε να πούμε ότι τούτο το ζήτημα δύναται να καταστεί αιτία ενός νέου μεγάλου σχίσματος στην οικουμενική Ορθοδοξία. Η χριστιανική συνείδηση εκατομμυρίων ορθοδόξων χριστιανών, λαϊκών, ιερέων και ιεραρχών ανά τον κόσμο δεν μπορεί να συμφιλιωθεί με τη γνώμη ότι οι χθεσινοί σχισματικοί, χωρίς μετάνοια και νόμιμη χειροτονία, με μια μονοκοντυλιά του Φαναρίου ξαφνικά αντικατέστησαν τη νόμιμη κανονική Εκκλησία εντός μιας ολόκληρης ορθοδόξου χώρας, της Ουκρανίας. Και μάλιστα άρχισαν να εξαφανίζουν αυτή την ιστορική Εκκλησία με αιματηρές μεθόδους με τη συνδρομή του κρατικού μηχανισμού.

Ως ιεράρχης της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, του οποίου η εκκλησιαστική επαρχία πληγώθηκε βαθέως από τις ενέργειες της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, ο οποίος γνωρίζω προσωπικά τον Παναγιώτατο Πατριάρχη Βαρθολομαίο, απέστειλα στον Παναγιώτατο το φθινόπωρο του 2025 ένα ανοικτό μήνυμα. Εκεί επέστησα την προσοχή του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως στις βαθύτερες ιεροκανονικές και ιστορικές αιτίες των εκκλησιαστικών προβλημάτων, που εμφανίσθηκαν στην Ουκρανία. Υπενθύμισα ότι παρόμοιες δυσκολίες και διώξεις η καθ' ημάς Εκκλησία υπέστη μετά το οκτωβριανό πραξικόπημα στη Ρωσική Αυτοκρατορία στις αρχές του 20ού αι., όταν η νέα μπολσεβίκικη εξουσία εξαπέλυσε διωγμούς σε βάρος των χριστιανών, στηριζόμενη μεταξύ άλλων στους νεωτεριστές, μια τεχνητή «ερυθρά εκκλησία», την οποία ακριβώς όπως και σήμερα νομιμοποίησε τότε η Κωνσταντινούπολη με τις Εκκλησίες-δορυφόρους της. Προς μεγάλη μου λύπη δεν εισέπραξα μέχρι σήμερα καμία απάντηση από τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο σχετικά με το πώς κατανοεί την κατάσταση με τις αρπαγές ναών και τις διώξεις των πιστών στην Ουκρανία, καθώς και τις οδούς διευθετήσεως αυτών των αντιθέσεων.

– Ποια βοήθεια θεωρείτε από τις άλλες κατά τόπους Εκκλησίες θα ήταν η πλέον ωφέλιμη τώρα για την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία;

– Ίσως πρωτίστως η βοήθεια διά προσευχής. Και την έχουμε ήδη. Ενίοτε την αισθανόμαστε πολύ καλά στην Ουκρανία. Ευγνωμονούμε ειλικρινώς τον Αγιώτατο Πατριάρχη της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας Πορφύριο, καθώς και τους Προκαθημένους, ιεράρχες, κληρικούς και πιστούς των άλλων κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών γι' αυτή την προσευχητική και πνευματική υποστήριξη.

Συμπληρωματικά, φρονώ ότι δύο είδη βοήθειας θα μπορούσαν να παράσχουν οι αδελφές Εκκλησίες προς μεγάλη υποστήριξη της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Πρώτον, είναι η δημοσιοποίηση σε οιοδήποτε διεθνές φόρουμ, καθώς και προς τις κυβερνήσεις των χωρών τους, των διώξεων εις βάρος των χριστιανών, που λαμβάνουν χώρα στην καρδιά της Ευρώπης τον 21ο αι.! Είμαι βέβαιος ότι εάν όλοι όσοι μας συμπαθούν σήμερα και παρέχουν προσευχητική βοήθεια εμπλακούν σε αυτή την υποστήριξη, η διεθνής κοινή γνώμη θέλοντας και μη θα εξαναγκαζόταν να ακούσει τη φωνή της Ορθοδοξίας στην Ευρώπη και σε άλλες γωνιές του κόσμου και θα επηρέαζε δεόντως τους διώκτες εντός της Ουκρανίας.

Και δεύτερον, είναι η συντονισμένη προστασία του ιεροκανονικού καθεστώτος της οικουμενικής Ορθοδοξίας, των παραδόσεων και της τάξεώς της. Σήμερα για όλους είναι ολοφάνερη η ζημιά από τη μονομερή απόφαση του Πατριάρχη Βαρθολομαίου για τη νομιμοποίηση του ουκρανικού σχίσματος. Οι συνέπειες αυτής της αποφάσεως απέβησαν καταστροφικές. Δεν εκκίνησαν μόνον τη διαδικασία των αιματηρών διώξεων κατά της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας εντός της χώρας μας, αλλά και έθεσαν στα πρόθυρα του διχασμού την οικουμενική Ορθοδοξία. Ως εκ τούτου, είμαι πεπεισμένος ότι εάν οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες, οι οποίες συμπαθούν την κοινή μας τραγωδία, ακολουθήσουν μια σταθερή ιεροκανονική γραμμή στο ουκρανικό ζήτημα, με την πάροδο του χρόνου θα μπορούσαμε από κοινού να λύσουμε όχι μόνον αυτό το ζήτημα στο ιεροκανονικό πεδίο, αλλά και να υπερασπισθούμε τις άλλες κατά τόπους Εκκλησίες από μια παρόμοια απρόβλεπτη εξωτερική επέμβαση στα εσωτερικά τους. Και ακριβώς τούτο θα διέσωζε την ενότητα της οικουμενικής Ορθοδοξίας για τις ερχόμενες γενιές.

– Ποια είναι τα διδάγματα που κατά τη γνώμη Σας θα όφειλε να βγάλει η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας από την ουκρανική εμπειρία;

– Ίσως η κατανόηση του ότι εάν στη σύγχρονο κόσμο, ακόμη και στον ίδιο τον λαό σου, παύσεις να φροντίζεις δεόντως τη συστηματική διαπαιδαγώγηση των νέων γενιών με την ορθόδοξη πίστη και την ηθική, την ευγνώμονα μνήμη έναντι της ιστορίας και των ευλαβών προγόνων τους, τον σεβασμό έναντι της ιστορικής Εκκλησίας και εν γενεί της ιστορίας τους, αυτό το κενό πολύ γρήγορα θα το γεμίσουν άλλοι. Και αυτοί πρώτα θα ακρωτηριάσουν πνευματικά τον λαό και στη συνέχεια θα αρχίσουν να εξοντώνουν κυριολεκτικά την Εκκλησία ως ένα επικίνδυνο «κατάλοιπο», είτε θα την αντικαταστήσουν με ένα πειθήνιο ομοίωμά της. Και δεν θα μπορέσετε πλέον να κάνετε τίποτε. Αυτή την οδό την ακολουθούν πλέον πολλές χώρες. Δεν πρέπει να χαλαρώνεις ούτε για μια στιγμή,

άλλωστε έχουμε όλοι μαζί ευθύνη έναντι των αγίων προγόνων μας για το μέλλον των λαών και των Εκκλησιών μας. Και θα λογοδοτήσουμε στον Θεό γι' αυτό.

– Αυτή τη στιγμή πάλιν οξύ είναι το ζήτημα του Κοσόβου και των Μετοχίων και της παρουσίας εκεί της Σερβικής Εκκλησίας. Παρακαλούμε Σεβασμιώτατε, να προσεύχεσθε για τον λαό μας, τους κληρικούς μας και τους μοναχούς στην ιερά για μας περιοχή. Θα είμαστε επίσης ευγνώμονες για τον ποιμαντικό λόγο, που θα στηρίξει τους αδελφούς μας στο Κοσσυφοπέδιο.

– Παρά τα προβλήματά μας εντός Ουκρανίας πάντοτε με μεγάλο ενδιαφέρον και εγκάρδια συμμετοχή παρακολουθούμε όσα συμβαίνουν στη Σερβία. Ο Θεός να στηρίζει τον πολυπαθή λαό της Σερβίας, τον ορθόδοξο, ο οποίος δεινοπαθεί στο Κοσσυφοπέδιο. Προσευχόμαστε για εσάς, αδελφοί! Ο Απόστολος Παύλος στη Β΄ προς Κορινθίους επιστολή μας παρηγορεί μαζί σας με το εξής: «ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες» (Β΄ Κορ. 6,10). Άλλωστε, η Εκκλησία είναι Σώμα Χριστού, το οποίο δεν μπορεί να καταστραφεί με οιεσδήποτε στερήσεις, ακόμη και οι πύλες Άδου δεν θα την υπερνικήσουν. Και όποιος υπομείνει μέχρι το τέλος, θα σωθεί.

Μια πηγή: https://mospat.ru/gr/news/94193/